SUT ALLWN NI DDEFNYDDIO GWASTRAFF BWYD?

DEUNYDDIAU ATEGOL

Os oes angen cymorth pellach arnoch ar agweddau penodol ar ddysgu yn yr awyr agored, gall y deunyddiau hyn gyfoethogi'r profiadau ymgysylltiol rydych yn eu cynnig. Gallant eich cefnogi wrth i chi ddylunio, cynllunio a gweithredu eich cwricwlwm. Mae dysgu yn yr awyr agored yn ffordd effeithiol o ddatblygu sgiliau cyfannol y dysgwyr (creadigrwydd ac arloesi, meddwl yn feirniadol a datrys problemau, effeithiolrwydd personol, cynllunio a threfnu). Dylech ganolbwyntio ar pam mae dysgu'n bwysig a sicrhau eich bod yn diwallu anghenion eich dysgwyr.
Mae'r deunyddiau hyn yn dangos llwybrau y gellid eu dilyn wrth fynd drwy'r gweithgaredd. Nid ydynt wedi'u bwriadu i fod yn rhagnodol. Dylech addasu eich dull gweithredu yn unol ag anghenion a diddordebau eich dysgwyr a'ch ardal leol.

TROSOLWG

Mae dysgwyr yn defnyddio ffotograff i archwilio gwastraff bwyd ac yn trafod beth allai ddigwydd i fwyd nad yw'n cael ei fwyta. Maent yn ystyried data ynghylch gwastraff bwyd yng Nghymru ac yn creu hysbyseb un funud o hyd i annog eraill i wastraffu llai o fwyd. Mae'r dysgwyr yn ymchwilio i sut y gellir compostio ac ailgylchu gwastraff bwyd. Maent yn rhoi cynnig ar dyfu ffrwythau a llysiau o wastraff bwyd ac yn myfyrio ar y broses.

CWRICWLWM I GYMRU

Meysydd dan sylw:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg

Mae'r gweithgaredd hefyd yn ymgorffori agweddau ar sgiliau trawsgwricwlaidd a amlinellir yn y FfLlRh a'r FfCD.

ADNODDAU

Dyfais y gellir ei defnyddio i gysylltu â'r rhyngrwyd a mynediad i'r rhyngrwyd. Dulliau o dyfu ffrwythau a llysiau o wastraff bwyd – compost, pridd, potiau, gweddillion bwyd, offer garddio syml.

GWNEUD Y GWEITHGAREDD

- Yn y rhan fwyaf o dasgau, bydd gofyn i ddysgwyr weithio mewn parau neu grwpiau.
- Anogwch y dysgwyr i rannu eu syniadau ac egluro a chyfiawnhau eu syniadau pan fo modd, mewn ymateb i gwestiynu agored. Mae cwestiynau ffocws wedi'u hawgrymu ar gyfer arwain dysgwyr drwy'r tasgau.
- Gallai rhai tasgau fod yn fwy effeithiol os oes gan barau neu grwpiau o ddysgwyr fynediad at ddyfais sy'n darparu mynediad i'r rhyngrwyd.
- Sylwer, os gwelwch yn dda: i gael mynediad at is-deitlau Cymraeg ar fideo, cliciwch ar 'Settings', yna detholwch 'Subtitles', yna 'Auto-translate' a dewis 'Welsh'.
- Wrth fynd â dysgwyr i'r awyr agored, mae'n hanfodol cadw at y Cod Cefn Gwlad a bod unrhyw asesiadau risg perthnasol wedi'u cynnal a bod y risgiau wedi'u lliniaru.

TASG 1

BETH YW GWASTRAFF BWYD?

Dangosir llun o lysiau sydd wedi darfod mewn bin mawr i'r dysgwyr a gofynnir iddynt ddefnyddio amrywiaeth o eiriau ar gychwyn cwestiynau i drafod y llun a darganfod mwy amdano. Gofynnwch iddynt ystyried y pryd o fwyd diweddaraf y gwnaethon nhw ei fwyta, y rhannau o'r pryd na wnaethon nhw eu bwyta a beth ddigwyddodd i'r bwyd hwn, yn eu tyb nhw.

Bob mis Mawrth, cynhelir 'Wythnos Gweithredu ar Wastraff Bwyd'. Mae'r wefan hon yn cynnwys data am wastraff bwyd, dolenni i wefannau eraill ynghylch y mater hwn a'r posibilrwydd o nodi cod post i ddarganfod y ffordd gywir o gael gwared â gwastraff bwyd na ellir ei fwyta - Atal gwastraff bwyd - Hoffi Bwyd, Casáu Gwastraff.

Mae llawer o wefannau eraill hefyd yn darparu gwybodaeth gefndir ynghylch y mater hwn, e.e.

- Lleihau Gwastraff Bwyd: Dewisiadau Bwyd Gwyrdd - Gweithredu ar Hinsawdd Cymru
- Data ailgylchu ar gyfer Gwastraff bwyd - Fy Ailgylchu Cymru.

Darperir data ar wastraff bwyd yng Nghymru i'r dysgwyr; maent yn gwylio'r fideo Food waste is powerful. Be Mighty, Recycle your food waste (tua 1 munud 30 eiliad o hyd) ac yna maent yn ystyried amrywiaeth o gwestiynau.

Er bod cost ynghlwm wrtho, mae Cynllun Addysg Peirianneg Cymru yn trefnu prosiect ymarferol yn yr ystafell ddosbarth sy'n cael ei lansio mewn gweithdy awr o hyd yn yr ysgol. Mae'r gweithdy hwn wedi'i gynllunio i addysgu dysgwyr ynghylch beth yw maint ac effaith gwastraff bwyd: Gwastraff Cynaliadwy: Compost i Gnydau - EESW.

Yn olaf, eglurwch wrth y dysgwyr eu bod yn mynd i greu hysbyseb un funud o hyd i annog eraill i wastraffu llai o fwyd. Byddant yn rhannu eu hysbysebion gyda'r dosbarth, yn rhoi ac yn derbyn adborth ac yn defnyddio triongl myfyrio i feddwl am y broses o greu'r hysbyseb.

TASG 2

SUT ALLWN NI AILGYLCHU GWEDDILLION GWASTRAFF BWYD?

Eglurwch wrth y dysgwyr y gellir troi gweddillion gwastraff bwyd sydd heb eu coginio, yn gompost gardd ac anogwch nhw i ystyried beth maen nhw'n ei wybod am gompost a biniau compost. Gallech ystyried dechrau compostio yn yr ysgol, os nad ydych eisoes yn gwneud hynny. Er mwyn darganfod mwy, gweler:

- Sut i sefydlu compostio gartref - Cymru yn Ailgylchu
- Composting for schools - RHS Gardening (Saesneg yn unig)
- Composting project launched at Llanfoist Fawr Primary School - South Wales Argus (Saesneg yn unig)

Rhowch wybod i'r dysgwyr y gallwch ailgylchu ffrwythau a llysiau o weddillion gwastraff bwyd. Ar ôl gwylio'r fideo 15 Fruits & Vegetables You Can Grow from Kitchen Scraps (tua 7 munud o hyd), bydd y dosbarth yn rhoi cynnig ar dyfu ffrwythau a llysiau o weddillion gwastraff bwyd.

Rhowch wybod i'r dysgwyr y gallwch ailgylchu ffrwythau a llysiau o weddillion gwastraff bwyd. Ar ôl gwylio'r fideo 15 Fruits & Vegetables You Can Grow from Kitchen Scraps (tua 7 munud o hyd), bydd y dosbarth yn rhoi cynnig ar dyfu ffrwythau a llysiau o weddillion gwastraff bwyd.

Gwahoddwch y dysgwyr i wneud rhestr o'r pethau y gellir eu tyfu o weddillion gwastraff bwyd ac i wneud rhagor o ymchwil. Er enghraifft, gallent edrych ar wefannau fel:

- Regrow From Scraps: 12 Fruits or Vegetables You Can Regrow – Food Revolution (Saesneg yn unig)
- 20 Vegetables You Can Re-Grow From Scraps – Rural Sprout (Saesneg yn unig)

Anogwch grwpiau o ddysgwyr i rannu syniadau a phenderfynu beth fydd pob grŵp yn ceisio ei dyfu. Dylai'r dysgwyr baratoi'r gweddillion gwastraff bwyd ar gyfer eu tyfu, gan ddechrau'r broses dan do. Unwaith y bydd y planhigion yn ddigon mawr, gellir eu trawsblannu y tu allan, gan ofalu amdanynt yn rheolaidd. Ar ôl cynaeafu'r ffrwythau a'r llysiau, gwahoddwch y dysgwyr i fyfyrio ar ba mor dda y tyfodd y planhigion, gan nodi pam.

Mae gan Matt Pritchard (Saesneg yn unig) a Chris Roberts ymgyrch i leihau gwastraff bwyd: Dirty Vegan Matt Pritchard a Chris 'Flamebaster' Roberts yn lansio'r ymgyrch newydd Bydd Wych. Ailgylcha i leihau'r bil gwastraff bwyd £786 miliwn yng Nghymru – Cymru yn ailgylchu.

Dolenni defnyddiol

Dyma rai dolenni a allai fod yn werth eu harchwilio ar gyfer pob Tirwedd Ddynodedig:

Tirwedd Cenedlaethol Ynys Môn

Canolfannau ailgylchu a banciau ailgylchu – Cyngor Sir Ynys Môn

Banciau ailgylchu ar Ynys Môn – Cyngor Sir Ynys Môn

Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Cyngor Sir Powys: Canolfannau Ailgylchu Gwastraff Cartrefi - Cyngor Sir Powys

Cyngor Sir Caerfyrddin: Canolfannau Ailgylchu - Cyngor Sir Caerfyrddin

Cyngor Sir Fynwy: Canolfannau ailgylchu gwastraff cartref – Cyngor Sir Fynwy

Tirwedd Cenedlaethol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Cyngor Sir Ddinbych: Ymweld â'n Parciau Gwastraff ac Ailgylchu - Cyngor Sir Ddinbych

Cyngor Sir y Fflint: Canolfannau Ailgylchu Cartref – Cyngor Sir y Fflint

Parc Cenedlaethol Eryri

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy: Canolfannau Ailgylchu Gwastraff Cartref - Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Cyngor Gwynedd: Biniau ac ailgylchu – Cyngor Gwynedd

Tirwedd Cenedlaethol Gŵyr

Canolfannau ailgylchu - Abertawe

Tirwedd Cenedlaethol Llŷn

Cyngor Gwynedd: Biniau ac ailgylchu – Cyngor Gwynedd

Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro

Canolfannau Gwastraff ac Ailgylchu - Cyngor Sir Benfro

Tirwedd Cenedlaethol Dyffryn Gwy

Cyngor Sir Fynwy: Canolfannau ailgylchu gwastraff cartref – Cyngor Sir Fynwy

Gweithgareddau defnyddiol eraill ar Tirlun

Mae gweithgareddau eraill ar Tirlun sy'n ystyried gwastraff ac ailgylchu, gan gynnwys:

- Beth allwn ni ei wneud am sbwriel?
- Beth i'w wneud â sbwriel ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro?
- Beth i'w wneud â sbwriel yn Nhirwedd Cenedlaethol Ynys Môn?
- Beth i'w wneud â sbwriel yn Nhirwedd Cenedlaethol Llŷn?

Yn ogystal, mae gweithgareddau ar Tirlun sy'n ystyried llygredd, gan gynnwys:

- Beth yw llygredd?
- Pa mor ddiogel yw nofio yn y môr yn Nhirwedd Cenedlaethol Ynys Môn?
- Pa mor ddiogel yw nofio yn y môr ym Mharc Cenedlaethol Arfordir Penfro?
- Pa mor ddiogel yw nofio gwyllt ym Mannau Brycheiniog?
- Pa mor ddiogel yw nofio gwyllt yn Eryri?
- Pa mor ddiogel yw nofio gwyllt yn Nyffryn Gwy?
- Syrffio ar Benrhyn Gŵyr
- Syrffio ym Mhenrhyn Llŷn
- Beth allwn ni ei weld yn y tywyllwch ym Mryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy?
- Beth allwn ni ei weld yn y tywyllwch ar Ynys Môn?

Gellir addasu'r rhain i gyd ar gyfer unrhyw leoliad.